Evropski parlament
2024-2029

SPREJETA BESEDILA

P10_TA(2026)0068

Prihodnji akt o evropskem raziskovalnem prostoru (ERA)

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 10. marca 2026 o prihodnjem aktu o evropskem raziskovalnem prostoru (2025/2951(RSP))

Evropski parlament,

– ob upoštevanju Pogodbe o delovanju Evropske unije (PDEU), zlasti člena 179,

– ob upoštevanju poslanice predsednice Komisije z dne 1. decembra 2024, naslovljene na komisarko, pristojno za zagonska podjetja, raziskave in inovacije,

– ob upoštevanju delovnega programa Komisije za leto 2026 (COM(2025)0870),

– ob upoštevanju predloga Komisije z dne 28. februarja 2025 za priporočilo Sveta o programu politike evropskega raziskovalnega prostora za obdobje 2025–2027 (COM(2025)0062),

– ob upoštevanju pregleda stanja EPR za leto 2024, ki ga je pripravila Komisija,

– ob upoštevanju poročila Maria Draghija iz septembra 2024 z naslovom „*The future of European competititveness*“ (Prihodnost evropske konkurenčnosti),

– ob upoštevanju poročila Enrica Lette iz aprila 2024 z naslovom „*Much more than a market*“ (Veliko več kot trg),

– ob upoštevanju poročila neodvisne strokovne skupine, ki ji predseduje Manuel Heitor, iz oktobra 2024 z naslovom „*Align, act, accelerate – Research, technology and innovation to boost European competitiveness*“ (Uskladiti, ukrepati, pospešiti – raziskave, tehnologija in inovacije za povečanje evropske konkurenčnosti),

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 22. oktobra 2024 z naslovom „Vzpostavitev evropskega raziskovalnega prostora (ERA) – Krepitev raziskav in inovacij v Evropi: kako je nastal ERP in kakšne so njegove

prihodnje usmeritve“ (COM(2024)0490),

– ob upoštevanju priporočil Sveta z dne 24. junija 2025 o programu politike evropskega raziskovalnega prostora za obdobje 2025–2027[1],

– ob upoštevanju sporočila Komisije z dne 30. septembra 2020 z naslovom „Novi ERP za raziskave in inovacije“ (COM(2020)0628),

– ob upoštevanju Priporočila Sveta (EU) 2021/2122 z dne 26. novembra 2021 o Paktu za raziskave in inovacije v Evropi[2],

– ob upoštevanju programa politike evropskega raziskovalnega prostora za obdobje 2022–2024,

– ob upoštevanju programa politike evropskega raziskovalnega prostora za obdobje 2025–2027,

– ob upoštevanju Bonske deklaracije o svobodi znanstvenega raziskovanja,

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 14. decembra 2023 o mladih raziskovalcih[3],

– ob upoštevanju svoje resolucije z dne 17. januarja 2024 s priporočili Komisiji o spodbujanju svobode znanstvenega raziskovanja v EU[4],

– ob upoštevanju priporočila Komisije z dne 11. marca 2005 o Evropski listini za raziskovalce in Kodeksu ravnanja pri zaposlovanju raziskovalcev[5],

– ob upoštevanju vprašanj Svetu in Komisiji o aktu o prihodnjem evropskem raziskovalnem prostoru (O-000007/2026 – B10-0006/2026 in O-000008/2026 – B10-0007/2026),

– ob upoštevanju členov 142(5) in 136(2) Poslovnika,

– ob upoštevanju predloga resolucije Odbora za industrijo, raziskave in energetiko,

A. ker člen 179 PDEU določa cilj okrepitve znanstvene in tehnološke baze Unije s krepitvijo Evropskega raziskovalnega prostora (ERP), ki omogoča prosti pretok raziskovalcev, znanstvenega znanja in

---

1 UL C, C/2025/3593, 30.6.2025, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2025/3593/oj.
2 UL L 431, 2.12.2021, str. 1, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2021/2122/oj.
3 UL C, C/2024/4183, 2.8.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/4183/oj.
4 UL C, C/2024/5713, 17.10.2024, ELI: http://data.europa.eu/eli/C/2024/5713/oj.
5 UL L 75, 22.3.2005, str. 67, ELI: http://data.europa.eu/eli/reco/2005/251/oj.

tehnologije, povečuje konkurenčnost in podpira vse raziskovalne dejavnosti;

B. ker je akt o evropskem raziskovalnem prostoru ključna priložnost za okrepitev evropskih raziskav z obravnavanjem strukturnih izzivov, ki vplivajo na ekosistem raziskav in inovacij v EU, vključno z nezadostnim usklajevanjem in sodelovanjem, razdrobljenostjo sistema in neenako uspešnostjo;

C. ker lahko akt o evropskem raziskovalnem prostoru pomaga uresničiti „peto svoboščino“ z določitvijo skupnih standardov, zagotavljanjem dosledne uporabe pravil in prispevanjem k načrtu za enotni trg za leto 2028 ter ustvarjanjem kakovostnih delovnih mest;

D. ker Unija še vedno nima povezanega evropskega raziskovalnega prostora, ki bi privabljal in zadržal talente, in sicer zaradi ovir, kot so neustrezno prednostno razvrščanje naložb v raziskave in inovacije, pri čemer le malo držav članic dosega cilj 3 % BDP, nezadostno usklajevanje politik na področju raziskav in inovacij, še vedno prisotna razdrobljenost, razlike v uspešnosti ter prevelika upravna bremena za raziskovalce in univerze;

E. ker je programa politike evropskega raziskovalnega prostora dragocen nezavezujoč okvir, ki usmerja politike na nacionalni ravni in ravni EU v skladu s cilji člena 179 PDEU ter spodbuja prostovoljno usklajevanje in sodelovanje med državami članicami in Unijo; ker je treba te cilje dopolniti z določbami in spodbudami v okviru prihodnjega akta o evropskem raziskovalnem prostoru ter orodji, kot je evropski semester, da bi zagotovili trdnejše temelje za skladen in uspešen evropski raziskovalni prostor;

F. ker so svoboda znanstvenega raziskovanja, vključno z neodvisnostjo in institucionalno avtonomijo raziskovalcev, odličnost, odprtost in družbena odgovornost temeljne vrednote evropskega raziskovalnega prostora in bistvene za evropsko demokracijo, konkurenčnost in inovacijsko zmogljivost, zaradi česar je Evropa varno zatočišče za raziskovalce z vsega sveta;

1. podpira uskladitev prednostnih nalog Unije in nacionalnih prednostnih nalog na področju raziskav in inovacij, da se zagotovi dopolnjevanje, poveča sodelovanje med univerzami, raziskovalnimi organizacijami, regijami, državami članicami in industrijo, ustvari učinkovit okvir upravljanja, poveča privlačnost raziskovalnih poklicnih poti in zasebnih naložb ter doseže naložbeni cilj Unije v višini 3 % BDP za raziskave in razvoj;

2. poziva k dvotirnemu pristopu prostovoljnega sodelovanja v okviru programa politike evropskega raziskovalnega prostora za obdobje 2025–2027 v kombinaciji z zakonodajnimi ukrepi, vključno z aktom o evropskem raziskovalnem prostoru in dopolnilnimi pobudami, da bi zagotovili zavezujoč in izvršljiv okvir evropskega raziskovalnega prostora;

3. priporoča, naj bo akt o evropskem raziskovalnem prostoru uredba za doseganje ciljev iz člena 179 PDEU, ki bo zagotavljala neposredno uporabo v vseh državah članicah, spodbujala zasebne naložbe v raziskave in razvoj, prosti pretok raziskovalcev, znanstvenih spoznanj in tehnologije ter prispevala k zmanjšanju razdrobljenosti enotnega trga;

4. ponovno poudarja pomen svobode znanstvenega raziskovanja in institucionalne avtonomije; poziva, naj se predlogu akta o evropskem raziskovalnem prostoru priloži ločen zakonodajni predlog z ločeno pravno podlago, ki bo varovala temeljno svobodo znanstvenega raziskovanja, vključno z minimalnimi standardi za pravice raziskovalcev, etično ravnanje, integriteto in institucionalno neodvisnost, ter bo podprt z učinkovitimi mehanizmi spremljanja;

5. poziva, naj se v akt o evropskem raziskovalnem prostoru vključi cilj Unije, da se do leta 2030 vsaj 3 % BDP Unije vlaga v raziskave in razvoj, dopolnjen z nacionalnimi cilji za skupne odhodke za raziskave in razvoj, ki bodo prispevali k cilju Unije; poziva države članice, naj izboljšajo usklajevanje naložb v raziskave in razvoj z nacionalnimi časovnimi načrti in cilji, da bi zagotovile dopolnjevanje javnega in zasebnega financiranja; priznava, da so podjetja in industrije, usmerjeni v raziskave, ključni za spodbujanje zasebnih naložb, doseganje cilja 3 % in spodbujanje kakovostnih delovnih mest;

6. poziva k sprejetju določb za povečanje udeležbe zasebnega sektorja v ekosistemu raziskav in inovacij EU s tesnejšim usklajevanjem in javno-zasebnimi partnerstvi, da bi odpravili vztrajne naložbene vrzeli in razdrobljenost trga ter dokončali unijo kapitalskih trgov, da bi pospešili valorizacijo znanja, okrepili tehnološko suverenost in podprli regionalne inovacijske ekosisteme;

7. poziva k večji podpori za javne raziskave s povečanjem financiranja evropskih programov, kot je Obzorje Evropa; spodbuja države članice, naj povečajo finančna sredstva za univerze in javne raziskovalne organizacije;

8. poziva države članice, naj izvedejo reforme za odpravo ovir za prosti pretok raziskovalcev in znanja ter okrepijo čezmejno sodelovanje in inovacije, da bi Evropa postala vključujoča in privlačna svetovna raziskovalna skupnost;

9. priporoča, naj se v aktu o evropskem raziskovalnem prostoru uporabljajo načrtovanje, merljive metrike in orodja za spremljanje, poročanje in ocenjevanje ter naj se poskuša zagotoviti ravnovesje med raziskovalnimi področji ter temeljnimi in uporabnimi raziskavami;

10. poziva k okrepljenemu upravljanju evropskega raziskovalnega prostora ter racionalizaciji obstoječih instrumentov politike in spremljanja;

11. poziva Komisijo in države članice, naj okrepijo usklajevanje med nacionalnimi pobudami in pobudami EU na področju raziskav in inovacij v skladu s krovnimi prednostnimi nalogami ERP ter zagotovijo sinergije med nacionalnimi instrumenti in politikami financiranja in instrumenti in politikami Unije, da bi okrepili vodilni položaj Evrope na področju znanosti in tehnologije v svetu;

12. poziva k močnejšim in bolj vključujočim evropskim inovacijskim in tehnološkim ekosistemom za spodbujanje sodelovanja med univerzami, raziskovalnimi ustanovami, zagonskimi podjetji, malimi in srednjimi podjetji ter industrijo, da bi zagotovili učinkovit in varen prenos znanja in boljšo uporabo rezultatov v evropskih podjetjih ter spodbujali izpopolnjevanje in preusposabljanje ter vseživljenjsko učenje; poudarja, da je treba odpraviti razlike na področju raziskav in inovacij med državami članicami, zlasti tistimi z manjšo uspešnostjo na tem področju, da bi izboljšali njihovo sodelovanje v programih Unije;

13. poudarja, da sta za delujoč evropski raziskovalni prostor potrebna prosti pretok raziskovalcev in znanja ter čezmejno sodelovanje; poziva h konkretnim ukrepom za olajšanje in poenostavitev poklicnih poti raziskovalcev, zlasti mladih raziskovalcev in raziskovalcev na začetku poklicne poti, izboljšanje mobilnosti, vzajemno priznavanje kvalifikacij in poenostavitev vizumskih postopkov; ponovno izraža podporo Evropski listini za raziskovalce; ugotavlja, da delo na daljavo in hibridno delo ustvarjata priložnosti za raziskovalce, da delajo v drugih državah članicah, ne da bi se preselili;

14. poziva Komisijo in države članice, naj spodbujajo enakost spolov in enake možnosti na področju raziskav in inovacij, zlasti v premalo zastopanih sektorjih, hkrati pa zmanjšajo plačno vrzel med spoloma;

15. poudarja, da je treba zagotoviti odprto in varno kroženje znanja, boljšo dostopnost raziskovalne infrastrukture, valorizacijo znanja ter etično in zaupanja vredno uporabo nastajajočih tehnologij, vključno z umetno inteligenco, v skladu z vrednotami in temeljnimi pravicami EU; poudarja pomen varnosti in integritete raziskav ter učinkovitega razširjanja javno financiranih raziskav, tudi v knjižnicah, ob hkratnem zagotavljanju varstva pravic intelektualne lastnine;

16. priporoča, naj se akt o evropskem raziskovalnem prostoru uskladi z obstoječimi in prihodnjimi pobudami, kot so akt o inovacijah, pakt za raziskave in inovacije, okvirni program in evropski izobraževalni prostor, da bi zagotovili reforme, uvajanje inovacij, mobilnost talentov in financiranje, ki se vzajemno krepijo;

17. naroči svoji predsednici, naj to resolucijo posreduje Komisiji in Svetu.